

CHIRURGISCHE CASTRATIE VAN BIGGEN

EEN ANTWOORD OP NEGEN VEELGESTELDE VRAGEN

GAIA
Voice of the Voiceless

① Biggencastratie, wat is dat precies? Waarom wordt dit gedaan?

Elk jaar worden in België ongeveer 4 miljoen mannelijke biggen (beren) chirurgisch (=onverdoofd) gecastreerd om te vermijden dat er een onaangename geur ontstaat wanneer het vlees verhit wordt. In de praktijk komt die 'berengeur', die bij de normale hormonale ontwikkeling van de varkens hoort, weinig voor. Bovendien zijn maar weinig consumenten er echt gevoelig voor. Bij biggencastratie worden de biggen in de hand of in een klem vastgehouden. Vervolgens worden via één of twee insnijdingen de teelballen verwijderd en de zaadleiters afgesneden. En dat allemaal enkel en alleen omdat er een miniem risico op onaangename geurtjes bestaat, voor sommige consumenten dan nog.

② Deze praktijk blijft beperkt tot de intensieve veeteelt, toch?

Helemaal niet. De chirurgische castratie van biggen komt voor in de intensieve, extensieve en biologische teelt, op verschillende kwaliteitsniveaus, ...

③ Ik dacht dat het verboden was om biggen te castreren. Is dat niet het geval?

Jammer genoeg niet. Een paar jaar geleden kwamen varkenskwekers uit heel Europa samen om de problematiek van chirurgische castratie te bespreken, op initiatief van de Europese Commissie. Uit die gesprekken volgde een vrijblijvende intentieverklaring om die praktijk tegen 1 januari 2018 stop te zetten. Toch was die 'Verklaring van Brussel voor alternatieven voor chirurgische castratie van varkens' niet wettelijk bindend. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat de sector zich er niet aan hield en haar belofte brak.

Nochtans zijn de Belgische burgers fel gekant tegen de chirurgische castratie van biggen. Een peiling van Ipsos in opdracht van GAIA in september 2017 toont aan dat 83% van de Vlamingen en 88% van de Walen een verbod op deze praktijk wil.

GAIA vraagt dan ook een onmiddellijk verbod op de chirurgische castratie van biggen. De Belgische gewesten moeten hun verantwoordelijkheid opnemen en dus niet blijven wachten op een Europees verbod, dat misschien pas over enkele jaren in werking zal treden.

④ Is het pijnlijk?

Wat sommige kwekers ook beweren, de ingreep is vanzelfsprekend bijzonder pijnlijk én stresserend. De medewerker klemt het jonge dier namelijk vast tussen zijn benen en snijdt met een mes in de huid van het scrotum. Daarna neemt hij de teelballen vast met zijn vingers en snijdt hij de zaadleiters door. De big wordt vervolgens terug in zijn hok geplaatst zonder dat de wonde dichtgenaaid of verzorgd wordt.

De wet stelt dat "indien de ingreep meer dan 7 dagen na de geboorte uitgevoerd wordt, een dierenarts anesthesie, aangevuld met langdurige plaatselijke verdoving, moet toedienen". In de praktijk vindt chirurgische castratie bijna altijd plaats wanneer de dieren minder dan een week oud zijn. Bovendien voeren de kwekers de ingreep doorgaans zelf uit.

De wetenschappelijke literatuur bevestigt ook dat castratie pijnlijk is voor de biggen. Het INRA (French National Institute for Agricultural Research) geeft bijvoorbeeld aan dat "onderzoeksgegevens duidelijk aantonen dat het dier erg veel pijn lijdt tijdens de castratie, veel pijn lijdt tijdens de eerste uren na de ingreep, en vervolgens nog een paar dagen gematigd pijn lijdt".¹

De wetenschappers van de Europese Commissie formuleren het als volgt: "De dieren vertonen heel wat fysiologische en gedragsreacties, die wijzen op pijn op het moment van de ingreep en tijdens de eerste uren erna, maar deze reacties worden achteraf minder. Bepaalde gedragswijzigingen blijven nog enkele dagen zichtbaar, wat erop wijst dat het dier gedurende langere tijd pijn lijdt. Er zijn ook geen gegevens bekend die aantonen dat de pijnwaarneming bij chirurgische castratie kleiner is bij biggen jonger dan 7 dagen dan bij oudere dieren."²

5 Wat kan er anders? Welke alternatieven zijn er?

De varkenskwekers hebben twee alternatieven, die bijzonder doeltreffend zijn als men ze juist toepast.

1) Een vaccin toedienen tegen de berengeur (immunovaccinatie met Improvac): dat voorkomt dat de testikels van de biggen gaan groeien. Het hormoon GnRH wordt daarbij geneutraliseerd door antilichamen. Op die manier komen de stoffen die de berengeur veroorzaken (het feromoon androstenone en de natuurlijke substantie scatool), in heel beperkte mate of zelfs helemaal niet vrij.

---

¹ INRA, 2009, *Pijn bij dieren: pijn herkennen, begrijpen en beperken bij vee*.

² EFSA, 2004, *Opinie van het wetenschappelijke panel voor de gezondheid en het welzijn van dieren op verzoek van de Commissie met betrekking tot de welzijnsaspecten van varkenscastratie*.

2) Kweken met niet-gecastreerde varkens: die aanpak is mogelijk dankzij verschillende maatregelen, vooral dan detectie aan de slachtlijn. Androstenone en scatool zijn namelijk met behulp van 'snuffelapparaten' of elektronische neuzen op te sporen aan de slachtlijn. De dieren worden actiever (is niet hetzelfde als agressief) en vertonen storend gedrag (elkaar berijden). Maar een varkenshouder met een goede kennis van varkensgedrag kan hieraan verhelpen (aangepast beheer).

Daarnaast werkt het Belgische bedrijf Dumoulin aan een derde alternatief: de berengeur verminderen door de dieren speciaal voer te geven. Het product zit nog in de onderzoeksfase en zal waarschijnlijk moeten worden gecombineerd met een ander alternatief. Toch wil GAIA niet wachten tot deze derde oplossing gebruiksklaar is om chirurgische castratie te laten verbieden.

Tot slot aanvaarden de meeste landen die Belgisch varkensvlees importeren ook gewoon dat de dieren gevaccineerd worden. Belgische bedrijven verkopen bijvoorbeeld vlees van niet-gecastreerde of gevaccineerde varkens aan Duitse supermarkten (onder toezicht van het QS-kwaliteitscontrolecentrum (Qualität und Sicherheit)). Daarnaast exporteren sommige Belgische veehouders (onder de vlag van de Belgian Pork Group) hun vlees mét certificaten naar China.

⑥ Houdt het vaccin echt geen gevaar in voor de volksgezondheid?

Bij vaccinatie met Improvac gaat het niet om chemische castratie: het is gewoon een eiwit dat het immuunsysteem van het dier aanspoort. Na een hele resem tests op het vlak van gezondheid van dier en mens (voor de kweker en de consument) keurde de Europese Unie de methode probleemloos goed, omdat het vaccin geen gevaar voor de volksgezondheid inhoudt. De Europese Commissie beantwoordde een parlementaire vraag hierover (vraag met verzoek om schriftelijk antwoord nr. E-001226/2017). Ook de biologische sector zou deze methode dus zonder meer moeten omarmen. In Frankrijk en Duitsland sprongen alvast enkele biologische veehouders op de kar.

Het vaccin is trouwens ook niet gevaarlijk voor de kweker. Het wordt toegediend met behulp van een veilig vaccinatiepistool.

Bovendien voldoet het vaccin aan de normen van de biologische landbouw. Zo staan Naturland en Bioland toe dat vlees met hun label van dieren komt die met Improvac zijn gevaccineerd. Naturland beveelt dat alternatief zelfs aan bij de kwekers met wie ze samenwerken. Sinds 2010 staat de Federal Organic Farming Association het gebruik van Improvac toe en erkent die organisatie dat het middel strookt met de Europese regelgeving inzake biologische landbouw.

Indien een kweker liever geen vaccins toedient, kan hij er ook voor kiezen om de varkens gewoon niet te castreren. Volgens ons is het de ideale oplossing om kwekers zelf te laten kiezen welk alternatief hen het meest aanspreekt.

⑦ Waarom krijgen de biggen niet gewoon pijnstillers?

Sommige kwekers, en dan vooral die van het Certus-label (van vzw Belpork), willen varkens verdoven of pijnstillers gebruiken. Toch is dit om verschillende redenen geen goed idee:

- Een pijnstiller of plaatselijke verdoving is helaas niet voldoende om de pijn van chirurgische castratie weg te nemen. Zelfs als de kweker lang genoeg met de ingreep wacht (tot de pijnstiller of verdoving naar behoren werkt), blijven de dieren dagenlang pijn lijden. Dus ook nog lang nadat het pijnstillende effect verdwenen is.
- En in tegenstelling tot vaccinatie of niet-castratie is het niet mogelijk om te controleren of de verdoving wel echt gebruikt wordt (door een inspectiedienst, de klant ...). Daarom staan de supermarkten er weigerachtig tegenover.

Verdoving met gas is ook niet haalbaar voor varkens omdat de dieren daar agressief op reageren.

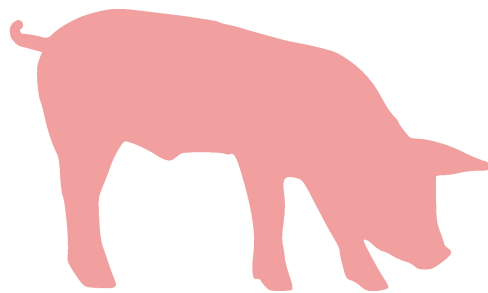
⑧ Is het niet de taak van de bedrijven om in actie te schieten? Hebben ondernemingen al beloftes gedaan?

Inderdaad. De meeste Belgische supermarktketens hebben zich al geëngageerd om niet langer vlees van chirurgisch gecastreerde varkens te verkopen. Denk maar aan Delhaize, Lidl, Aldi, Makro, Colruyt, Cora, Carrefour en Champion. Ook McDonald's en IKEA houden zich hieraan.

⑨ De veeteelt zit al in financiële problemen. Moeten we nu nog meer druk zetten op de veehouders?

Ja, want de kwekers kunnen alleen winnen. Bij het gebruik van Improvac besparen ze per dier namelijk € 2 netto door een betere voederconversie (de hoeveelheid vlees die een bepaalde hoeveelheid voer aan het dier oplevert). Door die betere voederconversie ligt ook de uitstoot van broeikasgassen lager omdat gevaccineerde dieren minder mest produceren. Uit een

wetenschappelijke studie blijkt dat varkens vaccineren in plaats van castreren de broeikasgassen met maar liefst 3,6%³ vermindert.

Meer info

GAIA vzw
Ravensteingalerij 27
1000 Brussel
www.gaia.be
info@gaia.be
02 245 29 50

---

³ *Noot: Gemeten in Co2-equivalent per kilogram levend varken (bron: Moraes PJU, Allison J, Robinson JA, Baldo GL, Boeri F, Borla P. Life cycle assessment (LCA) and Environmental Product Declaration (EPD) of an immunological product for boar taint control in male pigs. J Environ Assess Pol Mgt (2012))